

BUCHER ESZTER

A Dél-dunántúli régió nonprofit szervezetei

Hazánkban a rendszerváltozás óta eltelt két évtized alatt a nonprofit szektor jelentős számbeli gyarapodáson és fejlődésen ment keresztül, de még ma is keresi a helyét a magyar társadalomban. Az országban az 1980-as évek végétől végbement politikai, gazdasági és társadalmi átalakulás megnyitotta az utat a civil szféra kibontakozása előtt, a korábbi gátak megszűnésével a fejlődés robbanásszerű volt. A rendszerváltás óta az állampolgároknak lehetőségük van arra, hogy közösségek tagjaiként meghatározó szereplővé váljanak a településeiket és térségeiket érintő feladatok alakításában. A civil szervezetek az állami és a piaci szektor, valamint a társadalom tagjai között összekötő és artikuláló szerepet töltenek be, emellett olyan helyismereti és kapcsolati tőkével rendelkeznek, amely pótolhatatlanná teszi őket a helyi ügyek szervezésében, a fejlesztések tervezésében és kivitelezésében. Az élhető környezet kialakításában a cél a társadalmi szereplők közötti együttműködés, melyet az Európai Unió is támogat. A decentralizáció, a nyilvánosság, a partnerség és a szubszidiaritás elvei a civil szervezetek bevonását feltételezik a területi, települési problémák megoldásába.

A nonprofit szervezetek jelentős része települési szinten működik. A település lakosságának érdekeit, céljait, az alulról jövő kezdeményezéseket képviseli, így ezek a közösségek együttműködő partnerei lehetnek a települési önkormányzatoknak. A települések a különféle érdekek megnyilvánulásának szinterei. A terület-és településfejlesztés céljaiban különböző helyi kezdeményezésű csoportok, az állam, az önkormányzat és a vállalkozók érdekei találkoznak és ütköznek meg (LÁSZLÓ M. - KÖSZEGFALVI Gy. 2007).

A törvény adta lehetőségeknek és céloknak megfelelően igen sokféle szervezet jött létre, melyek számos funkció betöltésére vállalkoztak. A nagy országos alapítványok, egyesületek mellett megtalálhatók az igen kis pénzből gazdálkodó és helyi, jól körülhatárolható csoportok céljaiért harcoló civil szervezetek.

A nonprofit szervezetek lehetséges szerepei¹

Az alábbiakban igyekeztünk összeszedni azokat a szerepeket, tevékenységeket, amelyek megalapozzák és indokolják a nonprofit szervezetek jelenlétét a települések és különböző területi egységek esetében:

- A civil szervezetek összekötő szerepet és információ-áramlást képesek létrehozni a lakosság, az állami, valamint a piaci szereplők között, képesek a különböző társadalmi szereplők között a társadalmi tőkét és a bizalmat erősíteni;
- társadalmi kontrollként működnek, az állami intézmények így átláthatóbbá és nyilvánosabbá válnak, társadalmi elfogadottságuk nő;
- innovatív és multiplikáló funkcióval bírnak, tevékenységük rugalmas, költségkímélő, egyedi esetkezelésre képesek;
- jelentős szellemi tőkét képesek mozgósítani, pályázatírásban és kapcsolatépítésben, lobbytevékenységben komoly tapasztalattal bírnak;
- a profitorientált szervezetek számára kevésbé kifizetődő területeken jelentős szerepet töltenek be, gyakran kapcsolódnak be a közfeladatok ellátásába. Az állam és az önkormányzatok által működtetett intézmények teljesítőképessége véges, azonban a civil szervezetek kapacitása részben kihasználatlan, jelentős tartalékokkal rendelkezik;
- tevékenységük kiemelkedően fontos a közösségfejlesztés és önfelkészítés terén;
- problémaérzékenység és rendszer-szemléletű gondolkodás jellemzi tevékenységüket, és hosszú távú

¹ Az alcím alatt felsorakoztatott feladatkörök forrásai: KOVÁCH I. (2005) és NÁRAI M. (2003)

A Dél-dunántúli régió nonprofit szervezetei

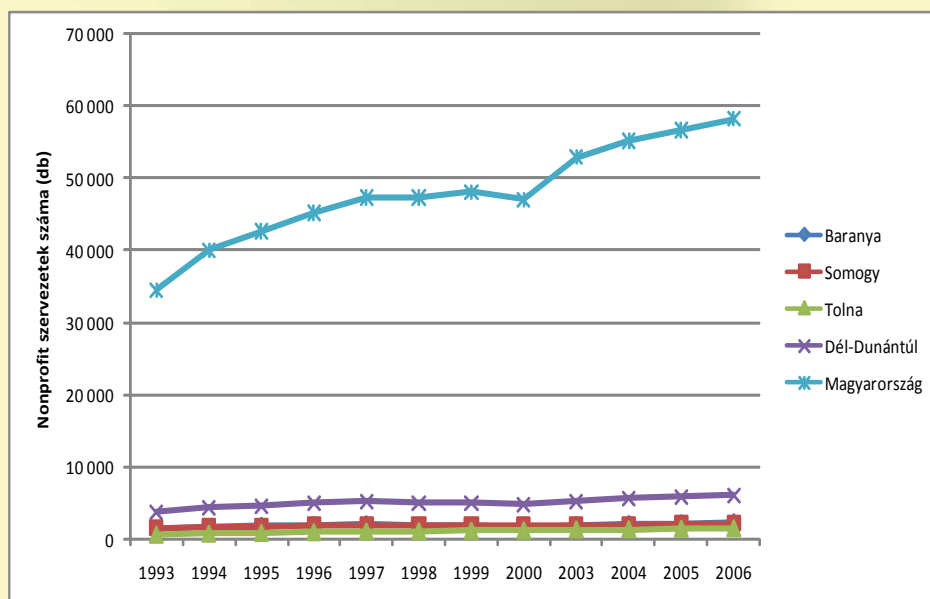
jövőképpel rendelkeznek;

- a harmadik szektor működése rugalmas, kevésbé bürokratikus;
- települési, kistérségi szinten olyan fontos helyismereti tőkével rendelkeznek, melyek elengedhetetlenek a helyzetfeltárás, a stratégiakészítés területén, melyek a fejlődés kezdeti lépéseit jelentik;
- jelentős társadalomszervező és érdekvédő szereppel bírnak, az állampolgárok számára keretet biztosítanak érdekeik képviseletére, véleményük kinyilvánítására;
- gazdasági szerepük sem elhanyagolható, hiszen szolgáltató tevékenységet is folytatnak, részt vesznek a közjavak előállításában;
- foglalkoztatóként való fellépésük is nő;
- az EU fejlesztésekre szánt támogatásai nem szerezhetőek meg a civil szervezetekkel való együttműködés, partnerség hiányában. Az EU alapelvei - szubszidiaritás, decentralizáció, alulról való építkezés - a civil szervezetek bevonását segítik a társadalmi, gazdasági folyamatokba;

A publikáció a Dél-dunántúli régió nonprofit szervezetéről ad általános képet, ahol a stagnáló gazdasági növekedés, a sajátos társadalmi helyzet, a halmozottan hátrányos helyzetű települések, kistérségek magas száma és az állam országosan érzékelhető visszavonulása miatt a nonprofit szervezetek tevékenysége a jövőben hozzájárulhat a hátrányos helyzetből való kivezető út megtalálásához és kivitelezéséhez.

A Dél-dunántúli régió nonprofit szektora

Magyarországon 2006-ban a Központi Statisztikai Hivatal nyilvántartása alapján 22 464 alapítvány és 35 778 társas nonprofit szervezet működött, összesen 58 242. A nonprofit szektor Magyarországon viszonylag rövid idő alatt gyors mennyiségi növekedésen ment keresztül. A szervezetek száma a bíróságok nyilvántartása alapján eléri a hetvenezret. Ez a magas szám az adatszolgáltatás hiányosságából ered, mivel nincs tudomásuk az időközben megszűntekről.

1. ábra: A nonprofit szervezetek száma Magyarországon és a Dél-dunántúli régióban, 1993-2006

Forrás: KSH, Nonprofit szervezetek Magyarországon, 2006.

A Dél-dunántúli régió területén a KSH adatközlése alapján 2006-ban 6154 nonprofit szervezet tevékenykedett, amely az ország szervezeteinek több mint egytizedét teszi ki. A régióban a nonprofit szervezetek közel 40%-a Baranyában (2402), 36%-a Somogy (2239) és 24,5%-a Tolna megyében (1513) található. Rechnitzer János a Dél-Dunántúlt aktivizálódó térségnek nevezi, ahol a nonprofit szervezetek növekedési üteme a kilencvenes évek elejétől az évtized közepéig az országos átlagnál jobban emelkedett. Ezekben a térségekben a gazdasági bázis gyenge, alacsony gazdasági potenciál, de erősek a közösségi hagyományok (RECHNITZER J.1998).

Az öntevékeny szektor gyarapodása a régióban hasonló képet mutat az országos adatokéhoz, de nem teljes mértékben. Elmondható a régióra is, hogy a kezdeti mennyiségi növekedésen túl ma már inkább a minőségi fejlődés a mérvadó. A szervezetek száma a régióban 1993 óta folyamatosan és jelentős mértékben nőtt egészen 1997-ig. Ekkorra a szektor másfélszeresére gyarapodott (1993-as évet tekintjük bázisévnek). 1997 után a kezdeti csökkenés majd stagnálást 2000-ig tart, amelyet egy kiegyensúlyozott, biztos gyarapodás, fejlődés követ. Az ezredfordulót követően 2003-ra több mint 500, majd évente 200, 300 szervezettel gyarapodott a régió harmadik szektora. Az adatok megerősítik azt a tényt, hogy a szektor jelentős mértékű számbeli növekedése, a kisebb ingadozásoktól eltekintve lezárult.

A megyék közül 1993 és 1999 között Baranyában és Somogyban 25%-al nőtt a szervezetek száma. Tolna megyében több mint 80%-os volt ez az adat. A kiugró növekedés abból ered javarészt, hogy 1993-ban Tolna megyében a működő szervezetek száma csak 17%-a volt a régió szerveződéseinek, tehát a növekedés hatása ide később érkezett meg (NONPROFIT SZERVEZETEK... 1999). A régió nonprofit szervezeteinek megoszlását nézve jelentős változás nem történt, a Dél-Dunántúl szervezetei a rendszerváltás óta néhány tized százalékos eltéréssel 10%-át teszik ki a hazai nonprofit szervezeteknek. Megyei bontásban a baranyai szervezetek megoszlása a szektoron belül csökken, Somogyé stagnál, viszont Tolnaé nő (KSH 2006).

Területi egység	Nonprofit szervezet	
	1999	2004
Komlói kistérség	118	222
Mohácsi kistérség	228	321
Pécsi kistérség	1153	1694
Pécsváradi kistérség	37	82
Sásdi kistérség	52	85
Sellyei kistérség	72	106
Siklói kistérség	122	227
Szentlőrinci kistérség	-	88
Szigetvári kistérség	117	182
<i>Baranya megye</i>	<i>1899</i>	<i>3007</i>
Bonyhádi kistérség	133	215
Dombóvári kistérség	125	201
Paksi kistérség	245	382
Székszárdi kistérség	519	819
Tamási kistérség	175	293
<i>Tolna megye</i>	<i>1191</i>	<i>1910</i>
Balatonföldvári kistérség	-	114
Barcsi kistérség	113	163
Csurgói kistérség	102	141
Fonyódi kistérség	201	216
Kaposvári kistérség	860	1148
Lengyeltői kistérség	64	69
Marcali kistérség	163	224
Nagyatádi kistérség	131	188
Siófoki kistérség	292	283
Tabi kistérség	84	127
<i>Somogy megye</i>	<i>2010</i>	<i>2673</i>
Dél-Dunántúl	5100	7590

1. táblázat: Nonprofit szervezetek száma a Dél-dunántúli régióban, kistérségek szerint 1999, 2004 (db)

Forrás: KSH, Nonprofit szervezetek Magyarországon 1999; Gazdasági szervezetek számának alakulása a Dél-Dunántúlon, 2004.

szerveződések relatív előfordulása. 1996 és 2006 között mindhárom megyében (a régióban 0,9%-al) nőtt az ezer lakosra jutó szervezetek száma, legnagyobb mértékben Tolna megyében (1,8%-al). Itt a vizsgált mutató olyan mértékű növekedésen ment keresztül, hogy a 2006-os évben meghaladta a Baranya megyei adatot (NONPROFIT SZERVEZETEK... 2006).

A régió kistérségeiben tevékenykedő nonprofit szervezetek száma a régióközpontot is magába foglaló Pécsi kistérség területén a legmagasabb, de kitűnnek a megyeközpontok Szekszárd és Kaposvár is, ahol a szervezetek sűrűsége meghaladja az országos átlagot. Az 1. táblázat tanulmányozása során a régióra is kijelenthetjük, hogy a gazdasági fejlettség és a szervezet-szám alakulása között szoros kapcsolat mutatkozik meg, melyre Rechnitzer (1998) is utal. A településhálózatban elfoglalt hely és a földrajzi fekvés meghatározó szerepet tölt be a szervezetek elterjedésében. Elmondható az is, hogy a gazdasági innovációk térbeli terjedését jól követték a nonprofit szervezetek. Szoros kapcsolat figyelhető meg a térségek gazdasági potenciálja és nonprofit szervezetek alakulása között.

A nonprofit szervezetek elterjedéséről pontos képet akkor kapunk, ha figyelembe vesszük a területen élő lakosság számát. A szervezetek száma a lakosságszámhoz viszonyítva, kiemeli a régiót a többi területi egység közül. A Dél-dunántúli régióban 1000 lakosra 6,4 szervezet jut, amely meghaladja az országos (5,8) átlagot. Megyei lebontásban mindig kiemelkedett és kiemelkedik Somogy, hiszen messze felülmúlja az országos és regionális mutatókat, feltűnő az ön-

A Dél-dunántúli régió nonprofit szervezetei

Magyarországon a szektor szervezeteinek döntő többségét a klasszikus nonprofit szervezetek, alapítványok (36%) és egyesületek (51%) teszik ki. A közalapítványok, közhasznú társaságok és a szakmai, munkavállalói érdekképviseltek aránya is 6%-os értéket mutatott 2005-ben. A köztisztviseltek, nonprofit intézmények és egyesületek részesedése 1% alatti. (NONPROFIT SZERVEZETEK... 2005)

Megye, régió	A nonprofit szervezetek		Lakónépesség		Ezer lakosra jutó szervezetek száma
	száma	megoszlása, %	száma, ezer fő	megoszlása, %	
Baranya	2402	38,6	398	41,0	6,0
Somogy	2239	37,0	328	34,0	6,8
Tolna	1513	24,4	228	25,0	6,3
Dél-Dunántúl	5878	100,0	968	100,0	6,4

2. táblázat: A nonprofit szervezetek sűrűségi mutatói, 2005

Forrás: KSH, Nonprofit szervezetek Magyarországon 2006

A Dél-Dunántúlon az országoshoz hasonló arányokat állapíthatunk meg a szervezeti jelleget figyelembe véve. Elmondható, hogy magas az alulról szerveződő civil kezdeményezések aránya, amely a civil társadalom erős társadalmi tőkéjére, közösség-szervező képességére enged következtetni. Az érdekképviseltek aránya folyamatosan csökkent, kiváltképp Baranyában. Az egyéb nonprofit szervezetek aránya a régióban 1%-al meghaladja az országos átlagot, amely leginkább az aprófalvas településhálózattal magyarázható, hiszen a sok kis településen előszeretettel hoznak létre az önkormányzatok forrásszerzési és megtakarítási céllal közalapítványokat. Baranyában a civil jelleg a legmeghatározóbb, az érdekképviseltek száma alacsony, viszont az egyéb nonprofit szervezetek aránya magas, az előbb említett okok miatt.

Megye, régió	Klasszikus civil szervezetek	Érdekképviselő	Egyéb nonprofit szervezet	Összesen
Baranya	87,1	5,8	7,1	100,0
Somogy	85,7	8,1	6,2	100,0
Tolna	86,6	7,3	6,1	100,0
Dél-Dunántúl	86,5	7,0	6,5	100,0
Magyarország	87,0	7,4	5,6	100,0

3. táblázat: A nonprofit szervezetek megoszlása a Dél-dunántúli régióban szervezeti jelleg szerint, 2005, %

Forrás: KSH, Nonprofit szervezetek Magyarországon, 2005.

A Dél-Dunántúlra is éppúgy, mint Magyarország egész területére elmondható, hogy a települések egynegyedében egyáltalán nem, és körülbelül egynegyedükben csak egyetlen szervezet tevékenykedik. Ez az egy szervezet általában az önkormányzat által alapított közalapítvány, vagy alulról szerveződő közösségi szerveződés, leginkább egyesület. Gyakori jelenség az aprófalvas településhálózattal bíró területeken, hogy nincs bejelentett nonprofit szervezet, amely nem azt jelenti, hogy nincs közösségi élet településen csupán az emberek informális szervezetek keretében tevékenykednek, sokszor nem érzik fontosságát a szervezet bejelentésének. A településtípusonkénti felmérés jelentős különbségeket mutat a régióon belül. Baranyában a legerőteljesebb a koncentráció, a szervezetek több mint fele tevékenykedik a megyeszékhelyen, a többi városban 18%-uk, a falvakban 30%-uk. Somogyban sokkal magasabb a falvakban működő nonprofit szervezetek száma és aránya (40%), Tolna megyében a megyeszékhely nem játszik meghatározó szerepet, hiszen itt kis és középvárosok, valamint a falvak szervezeteinek száma és aránya magas.

A nonprofit szervezetek tevékenységi csoportjait nézve a régiós és a megyei megoszlás hasonlóan alakult, alakul, mint az országos arányok. A szektor szervezeteinek 53%-a, négy meghatározó tevékenységi területhez kötődik: szabadidő és hobbi, sport, kultúra, oktatás. Ugyanez mondható el a vizsgált területi

A Dél-dunántúli régió nonprofit szervezetei

egységekre is. A tevékenységi struktúra csak néhány tevékenységi kör esetében tükrözi a Dél-Dunántúl jellegzetes társadalmi-gazdasági helyzetét. A kulturális sokszínűség és a nemzetiségek jelentős száma és népességen belüli aránya következtében tapasztalhatjuk, hogy a kulturális célú szervezetek terén kimagasló arányokat ér el a régió.

Megye, régió	Megyeszékhely	Többi város	Község	Összesen
Baranya	991	342	566	1899
Somogy	613	597	800	2010
Tolna	308	454	429	1191
Dél-Dunántúl	1912	1393	1795	5100

4. táblázat: A nonprofit szervezetek száma településtípusonként, 1999.

Forrás: Nonprofit szervezetek Magyarországon 1999, Nonprofit szervezetek a Dél-Dunántúlon 1999-ben

Tevékenység csoport	Dél-Dunántúl			Magyarország
	1993	1999	2005	2005
Kultúra	9,3	10,1	11,2	11,0
Vallás	1,3	1,7	1,4	2,5
Sport	23,1	15,3	13,2	12,4
Szabadidő, hobbi	14,6	17,9	19,4	16,5
Oktatás	8,0	12,2	12,3	14,1
Kutatás	0,9	0,9	1,1	2,1
Egészségügy	3,2	4,0	3,8	4,7
Szociális ellátás	4,5	8,0	7,4	8,8
Polgárvédelem, tűzoltás	4,7	2,2	1,6	1,5
Környezetvédelem	1,9	2,1	2,1	2,4
Településfejlesztés	3,6	6,2	8,2	6,0
Gazdaságfejlesztés	1,7	1,6	2,5	2,2
Jogvédelem	2,0	1,8	2,0	1,4
Közbiztonság védelme	2,6	2,7	3,7	3,3
Többcélú adományosztás, nonprofit szövetségek	1,2	1,4	1,1	1,3
Nemzetközi kapcsolatok	1,5	1,4	1,1	1,5
Szakmai, gazdasági érdekképviselet	14,8	10,1	7,1	7,4
Politika	0,6	0,4	0,6	0,9
Egyéb	0,3	n.a.	n.a.	n.a.
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

5. táblázat: Nonprofit szervezetek tevékenységcsoport szerinti összetétele 1993-2005, %

Forrás: KSH, Nonprofit szervezetek Magyarországon, 1993, 1999, 2005

Ugyanakkor találunk néhány nehezen magyarázható sajátosságot is az 5. táblázatban. Joggal feltételezhetnénk, hogy a régió kulturális, oktatási múltjára, jelenére nézve magas arányban rendelkezik oktatási és a régió egyetemei és kutatóintézetei révén kutatási célú szervezetekkel, ugyanakkor ez nem teljesül. A falvak elöregedő népességét, a rossz egészségügyi helyzetet alapul véve magas lehet az igény a szociális és egészségügyi civil szervezetekre, de a táblázatban ennek jeleit sem találjuk. A nemzetközi kapcsolatok terén is hiányosságokat láthatunk.

Viszont kitűnik a településfejlesztéssel foglalkozó szervezetek magas száma, amely a települések számával, az önkormányzatok alapítási kedvével, de az emberek településeik fejlődésével szembe fellépő igényeinek növekedésével is magyarázható. Az országosnál nagyobb arányban vannak jelen a jogvédő és a közbiztonság terén működő szervezetek, melyek a lakónépesség közösségi kezdeményezését erősítik és bizonyítják.

Bevételek

A szervezetek működéséhez, a szektor megerősödéséhez, mind társadalmi, mind gazdasági szempontból kiszámítható és stabil anyagi háttérre van szükség. A régióban a szervezetek bevételi mutatói egyértelmű növekedésről és fejlődésről adnak számot, a szektor összbevétele öt-hatszorosára növekedett a rendszerváltozás óta. A Dél-Dunántúlon a szervezetek éves bevétele 46950,2 millió Ft. A hazai nonprofit szektor összbevételének 5,5%-a realizálódik itt. Az egy lakosra jutó bevétel 47732 Ft, mellyel leszámítva a Középmagyarországi régiót a vizsgált területi egység a legmagasabb értékkel bír (KSH, 2007).

Megye, régió	Bevétel, millió Ft.	Bevétel, megoszlása, %	Egy lakosra jutó bevétel, Ft.	Nonprofit szervezetek	
				száma	megoszlása, %
Baranya	20691,3	44,0	51437	2273	38,6
Somogy	14337,8	30,6	42918	2161	37,0
Tolna	11921,1	25,4	48207	1444	24,4
Dél-Dunántúl	46950,2	100,0	47732	5878	100,0

6. táblázat: A szervezetek bevétele a Dél-Dunántúlon, 2005

Forrás: Nonprofit szervezetek Magyarországon, 2005.

Baranya megye mind az egy lakosra jutó bevétel, mind a bevételek megoszlásában megelőzi a két másik megyét, ez Baranya társadalmi-gazdasági, regionális szerepkörével magyarázható.

A régióban a szervezetek közel 90%-a rendelkezik bevétellel, kiadással, 6%-uk pénz nélkül működik, hasonlóan az országos adatokhoz (KSH, NONPROFIT SZERVEZETEK... 2007).

A pályázati úton elnyert támogatások 2003 és 2005 között 15%-al növekedtek, azonban a bevételfajta aránya az összbevételen belül még mindig alacsony. A pályázati bevételek több, mint háromnegyede állami forrásból származik, ezen belül is a központi alapból (38%). A vállalati szektortól elnyerhető összegek továbbra is kifejezetten alacsonyak. A következő években növekedés várható az európai uniós pályázati források aránya terén (KSH, 2007).

A Dél-Dunántúlon a pályázati bevételek az összbevételen belül magasabb arányban szerepelnek, mint országosan, a megyék közül Baranya emelendő ki. A régióra ugyanaz a területi koncentráció jellemző, mint az egész országra, hiszen a megyeszékhely városai dominálnak, valamint a nagyobb települések, a községek bevételi struktúrája és nagysága jelentősen eltér a kívánatostól.

A Dél-dunántúli régió nonprofit szervezetei

Megye, régió	Pályázati bevételek		Pályázati bevételek az összes bevétel százalékában, %	Egy lakosra jutó pályázati bevétel
	millió Ft	%		
Baranya	2064,4	3,4	10,0	5131
Somogy	1287,2	2,1	9,0	3853
Tolna	873,1	1,4	7,3	3530
Dél-Dunántúl	4224,7	6,9	9,0	4295
Magyarország	61237,1	100,0	7,2	6053

7. táblázat: Pályázati úton nyert bevételek, 2005

Forrás: Nonprofit szervezetek Magyarországon, 2005: 148, KSH, Budapest, 2007

A nonprofit szektor, mint foglalkoztató

Egy szektor társadalmi, gazdasági erejének egyik mutatója, hogy hányan, illetve milyen foglalkoztatási státuszban dolgoznak az adott területen (BARTAL A. M. 2005).

A Dél-Dunántúl nonprofit szervezeteinek 2005-ben 15%-a alkalmazott fizetett munkaerőt, főállású teljes munkaidős foglalkoztatottja 12%-uknak volt. Megyei lebontásban Baranya megye mutatói emelendők ki. Foglalkoztatottak terén, településtípus alapján a megyeszékhelyek, szervezeti formák alapján a nonprofit intézmények, közhasznú társaságok és köztisztviselők rendelkeznek fizetett munkaerővel, valamint a nagyobb bevétellel rendelkező szervezetek (KSH, 2007)

megye, régió	Fizetett munkaerőt alkalmazó szervezetek		Főállású teljes munkaidős foglalkoztatottal rendelkező szervezetek	
	száma	aránya (%)	száma	aránya (%)
Baranya	366	16,1	296	13,0
Somogy	288	13,3	236	10,9
Tolna	226	15,7	184	12,7
Dél-Dunántúl	880	15,0	716	12,2

8. táblázat: Foglalkoztatottal rendelkező nonprofit szervezetek, 2005

Forrás: KSH Nonprofit szervezetek Magyarországon, 2005

Önkéntes² segítők

A szektor céljainak megvalósulását nem csak fizetett munkaerő támogatta, hanem nagymértékben hozzájárultak az önkéntes segítők is. Az önkéntes munka és a segítők jelenléte komoly társadalmi értéket képvisel, a szervezet társadalmi beágyazottságának, közösségszervező erejének fontos fokmérője (BARTAL A. M. 2005).

Magyarországon 2005-ben a lakosság közel 4%-a (372 000 fő) végzett önkéntes munkát. A legtöbb segítő a szabadidő és hobbi, sport, szociális ellátás területen dolgozó szervezetnél van. Az ország hét régiója között – leszámítva a Közép-Magyarországot – azonos megoszlás figyelhető meg a segítők számát tekintve. A szervezetek felében tevékenykedik önkéntes segítő (KSH 2007).

² Az önkéntes munka alatt azt értjük, amikor az ilyen tevékenységre vállalkozó egyén saját akaratából, belső indítatásából cselekszik, a tevékenységet nem pénz vagy megélhetésének biztosítása motiválja (TAUSZ 1996).

A Dél-dunántúli régió nonprofit szervezetei

megye, régió	Önkéntes segítővel rendelkező szervezetek		Az önkéntes segítők	
	száma	aránya (%)	száma	aránya (%)
Baranya	1145	50,4	16258	4,4
Somogy	1068	49,4	14706	4,0
Tolna	736	51,0	9098	2,4
Dél-dunántúl	2949	50,2	40062	10,8
Magyarország	28526	50,3	371739	100,0

9. táblázat: Önkéntes segítővel rendelkező nonprofit szervezetek száma és aránya, önkéntesek száma és megoszlása, 2005

Forrás: KSH, Nonprofit szervezetek Magyarországon 2005

Összegzés

A Dél-dunántúli régió nonprofit szektora a rendszerváltozás óta jelentős számbeli gyarapodáson ment keresztül, jelenleg a minőségi fejlődés folyamata jellemzi. A régióban a civil társadalom szervezeteire visszatükröződnek a térség történelmi hagyományai, nemzetiségi és kulturális sokszínűsége, illetve a földrajzi, gazdasági helyzete. Tevékenységi szerkezetük, települési aktivitásuk indokoltá teszi, hogy a terület- és településfejlesztés terén a területfejlesztés intézményeivel, illetve az önkormányzatokkal aktívan együttműködve szerepük legyen a régió fejlődésében.

Irodalom

- Az önkormányzatok és a nonprofit szervezetek kapcsolata, 2000. KSH, Budapest, 2002, 129 p.
- BARTAL A. M. 2005: Nonprofit elméletek, modellek, trendek. Századvég Kiadó, Budapest, 314 p.
- BOCZ J 1999: A nonprofit szervezetek statisztikája. Statisztikai szemle 8. pp. 639-647
- LÁSZLÓ M. - KŐSZEGFALVI GY. 2007: A településfejlesztés cél-és eszközrendszere. In: LÁSZLÓ M. - PAP N. (szerk.): Bevezetés a terület-és településfejlesztésbe, Lomart, Pécs, p.63.
- LÁSZLÓ M. - PIRISI G. 2005: A civil szervezetek szerepe a terület- és településfejlesztésben. In: Pap N - Tóth J. (szerk.): Terület- és településfejlesztés I. Alexandra Kiadó, Pécs, pp. 69-90.
- Nonprofit szervezetek Magyarországon, 2005. KSH, Budapest, 2007, 310 p.
- Nonprofit szervezetek Magyarországon. (Társadalomstatisztikai Közlemények) 1994. 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2003, 2004, 2005, 2006 KSH, Budapest.
- PAP N. - TÓTH J. (szerk.) 2005: A terület- és településfejlesztés I. A terület- és településfejlesztés alapjai. Pécsi Direkt Kft. Pécs, 232 p.
- RECHNITZER J. 1998: Nonprofit szervezetek területi szerkezete. In: Kurtán S. - Sándor P.- Vass L. (szerk.): Magyarország évtizedkönyve 1988-1998. Demokrácia Kutatások Magyar Központja Alapítvány, Budapest, pp. 539-553.
- RECHNITZER J. (szerk.) 2000: Magyarország területi szerkezete és folyamatai az ezredfordulón. Pécs, MTA Regionális Kutatások Központja, 615 p.
- Statisztikai Tükör I. évf. 15 szám 2007. május 30. KSH Budapest.
- TAUSZ K. 1996: Az önkéntes segítő munka az átmenet időszakában. In: TAUSZ K.-VÁRNAI GY.(szerk.): Rejtőzködő jelen Budapest: Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület. pp. 493-414.